

Nf 14

35

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM

N O N A,

QVA

**COMMENTUM
DUPLICIS
INCARNATIONIS
JESU CHRISTI,**

QUOD VIR CL. PETRUS POIRET,
**ERRORIBUS SUIS DE CHRISTI
SATISFACTIONE INTER ALIA SUBSTERNIT,**

IN ALMA FRIDERICIANA

Die Decembris hujus M DCCXIX anni
curate examinatum disiectumque refutatur:

P R Æ S I D E

D. JOACHIMO LANGIO,
S. THEOL. PROF. ORDIN.

ET RESPONDENTE

GODOFREDO NASSIO,
BILFELDENSII WESTPHALO.

61.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis, JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

DISSERTATIONUM ANTHEOLOGICARUM
R. O. N. A.
DVA

COMMENTUM
DUPLEX
INCARNATIONIS
IESU CHRISTI
D. JOACHIMUS LANGIUS
S. THEOLOG. PROF. ORDIN.
GODOLPH. LANGIUS
H. M. MESSINGHOF
THEOL. PROF. THEOLOG. AC. THE.

42

LECTORI VERITATIS AMANTI

Salutem plurimam.

a & in CHRISTO JESU!

Ostquam doctrina evangelica de Christi REDEMPTIONE & SATISFACTIONE, integra & catenata Propositionum xxxii. serie, Dissertatione VII. & VIII. fuit proposita ac demonstrata, isti, tanquam *thesi*, nunc *ἀντιθεσι*

quidem subjungenda fuisset antithesis viri Cl. PETRI POIRETI, una cum ejusdem dialysi. Verum enim vero fovet is non exiguum errorem de *ipsa persona Christi*, duplicem statuens Filii Dei *ἐνοσίχμοσι*, seu *ἐνανθρωπήσει*, priorem in paradiso factam, ex Adamo, adhuc in statu integritatis constituto, glorioso corpore assumpto; posteriorem subsecutam e Maria virgine. Qui de *persona Christi* error cum istos, quos de *officio e-*
A 2 jusdem

jusdem habet, ordine naturæ præcedat, non immerito mihi visus est proximam sibi postulare Dissertationem. Tres proxime sequentes officium Christi sacerdotale & ἰλαστικόν, quod in REDEMPTIONE, seu SATISFACTIONE & EXPIATIONE FORENSI consistit, a Poirertianis corruptelis vindicabunt. Aget vero speciatim

DECIMA de Christi Interventione ac Intercessione, qualem ipsi Poiretus tribuit ante ipsam ἐνσάρκωσιν.

UNDECIMA de absoluta humana Christi naturæ ἀναμάρτησία, & de falsitate hypotheseos Poirertianæ, qua ipsi, e falso supposito assumtæ ipsius labis inherentes, pugna & victoria adversus labem istam inherentem tribuitur.

DUODECIMA, & Dodecadis prioris ultima, de perpeffionibus Jesu Christi, ejusdem sacrificio & satisfactione, in dialysi corruptelarum Poirertianarum.

Crevisse hunc laborem sub manibus per oppositorum errorum fegetem, eamque multo largiorem, quam primum credideram, jam indicavi in præfamine Dissertat. III. & VII. Et hoc ejus incrementum fuit tantum, ut nova & integra mihi Dodecade opus sit: de cujus oeconomia & ordine pluribus agam in præfatione Dissert. decimæ tertiæ, quæ DODECADIS POSTERIORIS prima erit. Spero hanc hujus instituti extensionem non ingrati fore illis, quibus evangelicæ doctrinæ veritas curæ cordique est. Vale, lector benevole, in Domino!

PRO-

DE
HUMANA CHRISTI NATURA.
PROPOSITIO.

Filius Dei non adsumpsit bis & duplicem humanam naturam, unam ex Adamo gloriosam gloriosi corporis, alteram e Maria humilem, corporis humilis; sed unam tantum & semel e Maria virgine.

DEMONSTRATIO.

1. *E silentio Scripturæ de priore illa ἐνορασιῶσι.* Si illa facta esset, omnino magnum esset mysterium. Mysterium vero ἀγχαθον credere, repugnat fidei & universæ religioni christianæ. Nam in rebus fidei a defectu testimonii Scripturæ argumentandum est *negative*, scilicet ut nequaquam credamus, quod Scriptura fidei nostræ inter credenda non proposuit. Mystéria uti pie credenda sunt, si testimonii scripti evidentia nituntur; sic eo desituta nequaquam sunt admitenda, nisi fidem nostram arenæ voluerimus superstruere.

2. *Ex illis Scripturæ testimoniis, quæ de mysterio ἐνορασιῶσι agunt, & hanc non nisi ut unicam describunt, in constituto temporis plenitudine factam, & ad Mariam virginem relacam Matth. I. Luc. I. II. Jo. I. 14. Rom. IX, 5. Gal. IV, 4. Hebr. II, 14. VII, 13, 14. Quo-*

6 PROOEMIUM DOGMATICUM

rum locorum emphasis recte ponderata indicat, hypothefin de duplici, feu priore Christi *ἰνσαρκώσει* non solum esse *ἀγραφον*, sed etiam *ἀντίγραφον*, feu his ipsis locis repugnare.

3. *Speciatim e loco Joannis c. I, 14.* ubi *λόγος* dicitur *caro factus*. In qua propositione subiectum, *λόγος* nec potest nec debet aliter intelligi, quam de sola divina Christi natura, ita ut sit synonymum *Filii Dei*, & concretum solius divinæ naturæ. Non dicitur hic homo, sed *λόγος*, factus homo. Huc refer loca de missione Salvatoris, ubi mittendus, qua talis, nunquam vocatur *homo*, sed *Filius Dei*. Jo. III, 16, 17. X, 36. Gal. IV, 4. &c.

4. *E loco 1 Tim. III, 16.* ubi non *homo*, sed *Deus* dicitur manifestatus in carne.

5. *E præstantia humane Christi naturæ, e Maria assumptæ.* Quæ quia inhabitantem habuit plenitudinem divinitatis, utpote cum hac artissime unita, ejusdemque perfectionibus uncta. Col. I, 19. II, 9. Psalm. XLV, 7, 8. Hebr. I, 8, 9. &c. fatis habuit & exseruit gloriæ, ita ut ipsi nequaquam opus fuerit alia humana natura, gloriæ & subtilitatis præstantia ab hac distincta. Conf. Jo. I, 14. Huc refer diversum Christi *statum*, *exinanitionis* & *exaltationis*, in eo fundatum, quod Christus infinitam divinitatis gloriam, cum humanæ sua natura communicatam, in occulto gesserit, feu a pleno ejus usu ad mortem usque abstinuerit, eundem vero inde a resurrectione per diversos gradus resumtum pleno jubare exseruerit. Admissa autem Poiretiana hypothefi, tota hæc de statu Christi doctrina corrumpitur. Negata enim humanæ Christi naturæ, quam in Maria assum-

DE HUMANA CHRISTI NATURA. 7

assumfit, gloria, vi unionis hypostaticæ communicata, negatur ejusdem *exinanitio*, seu pleni usus abdicatio: negata vero exinanitione negatur etiam *exaltatio*, nimirum veri nominis, ad eandem humanam naturam relata, & in exserto pleno communicatæ gloriæ usu posita.

6. *E sensu locorum* istorum, quibus in V. T. *Messiae corporalis apparitio* adscribitur, *nativo & genuino*, si istam apparitionem in sensus cadentem tribuamus corpori alicui, non *ὑποστατικῶς* & in perpetuum, sed tantum *παράστατικῶς* & ad certum tempus per modum omnipotentiae assumto. Qualem corporum *παράστασις* etiam angeli creati habuerunt, quoties patriarchis aliisque sanctis apparuerunt. Jam si historia angelorum creatorum requirit omnino, ut in ipsorum ministerio admittamus ejusmodi humani corporis speciem & usum plane singularem, nec tamen hic quidquam absurdi deprehenditur, sed potius rationi convenit, ut Deus cum hominibus humanitus, etsi modo ob omnipotentiam admirando, agat; ecurr hunc humanum cum hominibus versandi modum ipsi Angelo *ἀνθρώπων* denegaremus?

7. *E consensu universali ecclesiae christianaë omnium seculorum, omniumque catuum ac confessionum publicarum.* Etsi argumentum, a consentientium multitudine desumptum, alias firmum non est; hoc tamen non parum habet roboris, quod ab unanimi consensu eorum, qui in multis aliis doctrinaë capitibus dissentiunt, desumitur. Hic enim ipsorum consensus ostendit, tantam subesse testimoniorum & ipsius rei evidentiam in mysterio unicæ incarnationis, ut iis, qui alias etiam in aliis

8 PROOEMIUM DOGMATICUM

aliis doctrinis satis perspicue traditis in diversa abeunt, dissensum non permiserit. Ab ista vero christi-
anorum confessione universali qui abierint, fuere
paucissimi, suæ indulgentes phantasiæ, seu falso creditæ
revelationi ἀμύσως datæ, ut olim Valentiniani, & circa
ac post tempora repurgatorum sacrorum nonnulli An-
abaptista & Weigeliani: qui tamen in eo a Burigno-
nia & Poireto abierunt, quod statuerunt, Christum
humanam suam naturam e cælo secum detulisse, &
per uterum Mariæ, tanquam per canalem, transiisse.

8. *Ex absurdo multiplici* de corpore uno alii super
inducto, & de una persona duas animas humanas du-
oque corpora habente. Quem absurdorum cumu-
lum quod ab hypothese sua nequaquam sejungere pos-
sit Auctor, e sequenti ejus tractionis dialysi constabit,
præcipue ea, quam duo ultima ejus loca habent. Prio-
rem quidem ἐνσάρκωσιν non nominat incarnationem:
re tamen ipsa ἐνανθρώπησις illa, quam Christo ex Ada-
mo tribuit, eodem redit.

IPSA TRACTATIO ELENCTI-
CA IN DISCUSSIONE ERRORIS POI-
RETIANI, Oeconom. L. II. c. XI.

Locus I. §. XV. p. 496.

*Quoniam facultates inferiores & sensuum ipsomet Deo
certo modo frui poterant; & Deus corporaliter quodammo-
do cum homine communicari poterat, hinc sequitur, Deum
illud non tantum ex eo tempore facturum se decrevisse; sed
& re ipsa fecisse, statim ex quo homo creatus fuit; namque
homo jam ex eo tempore auxilio illo indigebat, ne impresio-
nibus*

DE HUMANA CHRISTI NATURA. 9

nibus vividioribus totius mundi, sensuum suorum, imaginationis & rationis vehementius occupatus a Deo desisteret. Nam quicquid sit, quanquam in objectis externis nihil usquam poteret, præterquam quod a Deo, & quanquam singula eum magnificentissime representabant; nihilominus tamen id nec tam directo, nec tam vivide fiebat, quin homo interim facillime perceptionibus sensuum & objectis ipsis sic adhaerescere potuerit, ut per ea ad Deum usque non adscenderet. Deus ergo, ad facilitatem tantam distractionis occupationisque in objectis & sensibus materialibus tollendam, poterat facile partem materie, seu corpus quoddam particulare assumere, imo id ipsum & mente creata animare, & sese arctissime per potentiam, per lumen (seu verbum suum) & per Amorem suum cum eo unire; qua ratione effecturus erat, ut hæc creatura, hoc corpus divinum ab ipso animatum proprium corpus Dei atque instrumentum organumque foret, quo ipse Deus cum facultatibus, etiam inferioribus communicaret, rationem occuparet, sensus moveret, passiones & excitaret & satiaret, imaginationem exerceret, hominem ubique duceret, ac in operibus omnibus Dei tum fruendis, tum contemplandis comes & socius ei adesset. Hæc certe Deus ope corporis jam tum assumendi efficere poterat: ad eoque facultatibus hominis inferioribus & corporalibus jam ex eo tempore licebat tanta beatitudine tantoque adjumento frui, ut ipsum Deum corpore ac anima indutum familiariter secum conversantem, ac sustentationi sue consulentem vidissent.

Disquisitio hujus loci.

I. Tota demonstrationis vis hic apud auctorem nostrum redit ad Dei potentiam; siquidem to poterat
B
hic

10 IPSA TRACTATIO ELENCTICA
hic ter urget: *Deus*, inquit, *corporaliter quodammodo cum homine communicari POTERAT*. Item: *Deus POTERAT facile partem materiae, seu corpus quoddam particulare assumere*. Porro: *Hec Deus ope corporis jam tum assumendi efficere POTERAT*. Quis vero nescit a *τῷ* posse ad *τὸ* esse non valere consequentiam?

2. Mirum sane est, virum alias doctissimum, nec mathematicæ demonstrationis imperitum, qui etiam in integro systemate suo evidentiæ mathematicæ speciem præ se fert, certe affectat, argumento adeo ficulneo & arenoso prodire in medium, eique novum plane & alias inauditum fidei mysterium superstruere, & illud universo orbi christiano obrufum ire. Probandum ipsi erat quam maxime, Filium Dei *voluisse* statim ex Adamo, eoque adhuc in statu integritatis constituto humanum corpus assumere, & hoc cum ipso *actu & effectu adsumsisse*. Sed pro eo hæret in nuda Dei potentia. *Deus*, inquit, *corporaliter quodammodo cum homine communicari POTERAT*, HINC SEQUITUR (en! argumentum viro docto sane indignissimum, quo a potentia ad voluntatem ipsumque effectum consequentia ducitur) *Deum illud non tantum ex eo tempore facturum se decrevisse, sed & re ipsa effecisse, statim ex quo homo creatus fuit*. Certe fictionum nullus futurus esset finis, si hæc argumentandi ratio procederet.

3. Hominem jam tum in ipso integritatis statu isto corporalis conversationis auxilio, ipsi a Filio Dei in assumto corpore præbendo, eguisse, Burignonianum est commentum, quod uti ne ulla quidem veri specie nititur, sic haud obscure in status innocentiae præju-

DE HUMANA CHRISTI NATURA. 11
præjudicium cedit. Atque ita simul concidunt reli-
qua Poiretiani loci pigmenta.

Locus II. ibid. §. XVI. p. 497.

*Nunquam veritates hasce attigissem, nisi lumina, quæ
Deus nonnullis ex Sanctis suis revelavit occasionem mihi fa-
ciemque prætulissent. Et liceret quidem hic remittere le-
ctorem ad scripta nonnulla [virg. Burignon librum, qui in-
scribitur, Lapis Lydius &c.] ubi principia rerum omnium so-
lida invenire licuit; verum lubet in solis Scripturæ sacræ te-
stimonis subsistere, harum rerum certitudinem divinam o-
perte satis inculcantibus. Vide sis saltem, quomodo, nar-
rante Scriptura, postquam homo creatus fuerat, Deus corpo-
raliter cum eo conversatus fuerit, ei apparuerit, & verba
fecerit; imo & paulo post Adami lapsum inter arbores hor-
ti obambulaverit. Narrat eadem, Deum (jam tum homi-
nem factum,) postea aliquoties corporaliter apparuisse Abra-
hamo & pluribus aliis Sanctis; nec non Jacobo, qui pugnam
amoris iniiit cum homine, qui erat ipse Deus, quo fiebat ut
exclamaret Patriarcha. Gen. 32. v. 30. Vidi Deum facie ad
faciem. Sic idem Deus eodem modo visus est Josue, Gedeo-
ni, Manoe, Elie, Isaie, Ezechieli, Danieli, & imprimis
Mosi, quocum de facie ad faciem, uti amicus cum amico,
colloquebatur, nube tamen reclus, quod fragilitas hominis,
jam mortalis, ac corrupti, gloriam vivam corporis Dei, quod
semper gloriosum (quale corpus hominis primi) remanserat,
non amplius ferre valeret. Cumque Moses, cum in obscuri-
tate nubis presentem compellans, dixisset. Exod. 33. v. 18. 20.
&c. & cap. 34. v. 5. Ostende mihi gloriam tuam: respondit
Deus: Faciem meam videre non poteris: non enim videbit
me homo, & vivet. Stabis super petram: cumque transibit
gloria*

gloria mea - - protegam te dextera mea donec transeam: tollamque manum, & videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. Ubi historia ostendit, ista sic revera accidisse cum circumstantiis suis omnibus materialibus. Quis vero non videt, veritatem hanc raram hæc ita comprobari, ut nihil apertius, nihil expressius dari possit? Sic Israëlita in exitu suo Deum corporaliter præsentem (eum Scriptura Exod. 3. v. 2. 6. Esa. 63. v. 9. Actor. 7. v. 30. 32. 35. 38. Angelum Legatum Dei vocat, & Deum ipsum fuisse dicit) duces habuerunt. Verum instituti nostri non est, huic veritati ostendende longius nunc inherere; alibi forte [vid. Oecon. Repar. ante Incarnat. cap. XVI. §. 3. & c.] ejusdem consideratio recurret.

Disquisitio hujus loci.

1. In Poiretiano hoc fermone duo occurrunt, erroris fundamentum & ejus colores. Fundamentum novi & erronei dogmatis Auctor ponit in revelatione, non quam Scriptura sacra habet, sed quam nonnullis e sanctis, quos vocat, Dei adscribit, ipsis *apertis* factam. Id quod vel indicasse, est refutasse. Quando enim finis esset mysteriorum, & quis futurus esset locus mysteriis in sacro codice patefactis, si hoc arcane revelationis principium, quod, si unquam alias, certe in rebus fidei est falso creditum, admitteremus?

2. Speciatim vero Auctor hic commendat magistræ suam Burignoniam; utpote ad cujus librum, quem Latine *Lapidem Lydium* vocat, in apposita notula lectorem suum expresse remittit. Verum enim vero Salvator noster ait: *Habent Moysen & prophetas, &c.* Quos quia fundamenti loco allegare haud potuit Poiretus,

retus, nequaquam audiendus est, quidquid dicat de solidis rerum principiis Burignonianis.

3. Colores vero sententiæ suæ idem quærit in Scripturæ testimoniis; non autem invenit. Illa enim allegat, quæ agunt de ea Dei, præsertim Filii Dei, *συγ-
νατάθασα*, secundum quam, cum hominibus acturus, corpus aliquod humanum ex singulari oeconomia *πα-
ραστασιῶς* ad tempus aliquod assumpsit, & rursus depo-
suit. Ex quibus locis si firmum duceretur argu-
mentum ad veram *ἐνσάρκωσιν*, etiam angelos
creatos verum & naturale humanum corpus habere
statuendum esset; utpote qui non semel humano cor-
pore ac more hominibus apparuerunt & cum iis ser-
mocinati sunt. Vide supra Propositionis veræ ar-
gum. VI.

4. Hic etiam sine fundamento supponitur, pri-
mi hominis corpus ante lapsum fuisse *gloriosum*, eo
scilicet gradu, ut cum gloria Domini, quam in co-
lumna nubis & ignis exhibuit, possit comparari. Et
hæc ipsa hypothesis eo minus convenit systemati Poi-
retiano, quo plus secundum locum præcedentem in-
tegritatis statui detrahit.

5. Arenosæ sententiæ signum est, quando Au-
ctor allegatum locum his finit verbis: *Verum institui
nostri non est, huic veritati ostendenda longius nunc inhe-
rere; alibi forte (vide Oecon. Repar. ante Incarnat. c. XVI.
§. 3. &c.) ejusdem consideratio recurret.* Novum plane &
inauditum dogma universo orbi Christiano obtru-
sum ire, ejus vero demonstrationem deserere, & quia
est *ἐκ τῶν ἀδυνάτων*, hac detrectare exclamatione: *institui
ratio non est &c.* frivolum sane est, bonoque ac docto

14 A IPSA TRACTATIO ELENCTICA
scriptore plane indignum. Allegato autem loco ip-
sum nihil in medium proferre solidius, deinceps vi-
debimus.

Locus III. ibid. §. XVII. p. 498.

Quod si queras, unde ergo Deus hoc corpus assumerit? respondeo, procul dubio ex aliquo corporum eorum, quæ ad oeconomiam Universi hujus spectabant. In corporibus autem his omnibus, nullum ad hoc magis idoneum aderat, quam corpus hominis primi, qui principium fecunditatis in se habebat, unde alii ei similes prodirent. Neque verosimile est, Deum, qui cum homine in corpore corpori humano simili conversari volebat, cum liceret corpus illud ab homine ipso assumere (quo facto homini intimior & conjunctior, filius & frater hominis futurus erat,) occasionem hanc conjunctionis adeo arcte cum homine dimisisse, ac massam potius aëris, aut terræ, aut aliud quid minus dignum, præ homine eligere voluisse. Et revera, Scriptura Christum, (qui est idem ille Deus, seu Verbum æternum naturæ humanæ junctum,) genitum, tum filium hominis & Adamum secundum, tum fratrem hominum appellat passim.

Disquisitio hujus loci.

1. Quam se a præfidiis omnibus nudum præbuerit Auctor in quæstione: *an*, an filius Dei jam tum ante lapsum corpus humanum assumerit, vidimus. Eandem argumentorum inopiam hic prodit in quæstione *quomodo* ista ἐστὶ ἀπόθεσις facta sit? Procul quidem, inquit, *dubio ex aliquo corpore eorum* &c. sed ubinam vel minima est alicujus argumenti species, quæ ab audacissimo hoc adferro omne *dubium* removeat procul?

2. Re-

DE HUMANA CHRISTI NATURA. 15

2. Reliquus Auctoris sermo redit ad hoc argumentum: Si Deus humanum corpus jam ante lapsum voluit assumere & revera assumpsit, sequitur, istud ab eo assumptum fuisse, non e massa aeris, aut terræ ac rei alius minus digne; sed ab ipso homine primo, Adamo. Sed falsissimum est prius; quod tamen, tanquam solide demonstratum datumque, supponitur: ergo etiam posterius.

3. Nec firmitus est argumentum, quod posteriora loci verba habent: *Filius Dei vocatur filius hominis, Adamus secundus & hominum frater: Ergo ex ipso Adamo humanam naturam assumpsit.* Hanc enim consequentiam a vero esse alienissimam, quis vel tiro theologiæ bibliçæ ac sanioris logicæ non videat? Univerfus diversarum confessionum orbis christianus novit, *Filium Dei etiam filium hominis, secundum Adamum & fratrem hominum* vocari, nec ignorat hujus appellationes rationes; ex quo tamen vix ulli inde in mentem venit novel-la illa opinio de paradisiaca ista *ἰνσαρκώσει.*

4. Paragraphus Auctoris sequens, seu XVIII. nihil habet, nisi principii petitionem, qua suo is ingenio indulgens nova ista θεολογύμενα sua commendare fatagit. Considerabimus nunc locum istum, quem Aucto ex Oecon. L. III. allegavit.

Locus IV. Oecon. L. III. c. XVI. §. III.

p. 796.

Hoc vero (quod de apparitione & revelatione dictum est) commodissime fiebat per presentiam ipsius Liberatoris, Jesu Christi, qui ipse Deus, jam ante tum Adami lapsum (uti supra Oecon. pecc. cap. XI. §. 15. &c. ostendimus) homo factus

His erat. Is quantum ad Divinitatem pariter, corpusque & animam, Israëlitis apparuit, imo & inter eos habitavit, ubi tamen gloriam divini Corporis sui nube aut flamma obtexit; infirmitas namque nature nostræ corruptæ impressiones ejus puras sine resolutione ferre non potuisset; perinde atque metalla impura intensissimo calori exposita sic dissolvuntur ut pars corruptibilis ab incorruptibili secernatur. Cum autem Christus nollet hominibus per impressiones gloriæ suæ vi-væ moriem insigere, densa quadam nube sese abscondidit, atque adspæctum gloriæ suæ impedivit. Et sane quando Moysi conspæctum divini vultus sui concedere noluit, eam hujus voluntatis suæ causam affert, quod conspæctus ille Moysi (Exod. 33. v. 20.) mortem intulisset, quem tamen in vires adhuc superesse vellet. Hinc exclamatio illa fidelibus adeo frequentata quando Christus iis apparuerat, ut in Gedeone ac parentibus Samsonis videmus: (Jud. 13. v. 22.) Moriemur, quia vidimus Deum.

Disquisitio hujus loci.

1. Provocat hic Auctör ad sententiæ suæ demonstrationem supra in discussis locis factam. Quam vero inepte ibi steterit, vidimus. Nec est, quod hic solidiora expectemus.
2. Quod Christus *densa nube gloriam suam absconderit*, verum est, sed falsum, quod divinum habuerit corpus & istius corporis fuerit gloria. Potius gloria ista, seu gloriosus splendor, in media nube refulgens fuit imago ipsius *divinæ nature*, nubes vero ipsa *humane*, a perfectionibus divinis aliquando penetrandæ & replendæ; vide, quæ de hoc mysterio typico dicta sunt in *mysterio Christi ac christianismi typico p. 84. seqq.*

3. Ceterum fatetur hic Auctor, Christum non solum corpus, sed animam quoque humanam, habuisse. Utrumque vero ex Maria assumpt. Ergo persona fuit duplex. Quod absurdum jam supra ostensum Auctor nulla ratione effugiet.

Locus V. ibid. §. IV. p. 797.

Itaque Deus ille magnus ipsemet ad Moſen atque Iſraëlitas deſcendebat, & vere ac proprie iis loquebatur atque cum iis ambulabat, per ſacratiffimam nempe humanitatem ſuam, quæ erat Nuntius ille, Angelusque & Meſſias jam tum revera exiſtens corporeque & anima Divinitati unitus. Atque talis erat ductor ille & ſervator populi Dei. Sacre tabule hæc tam manifeſto declarant, ut mirari ſubeat ſupinitatem (ut ſic loquar) qua non videmus, quam parum rationis, quantum violentiæ, & quantum incommoditatis habeant interpretationes omnes allegorice, quas in apparitionibus Dei Moſi atque Iſraëlitis viſis vulgo aſſerunt, idque vel maxime in (Exod. 33. v. 10. &c.) viſione illa omni veneratione digniſſima & circumſtantiis omnibus tam accurate expoſita, ubi Deus Moſi dorſum dicitur oſtendiſſe & manu ſua eum obtrexiſſe. Oportet utique vel verbis ipſius Dei fidem adhibeamus, qui apparebat, qui loquebatur, qui ſeſe movebat, quem videbant, quemque audiebant. Iſtane dicemus illuſionem? An vero ſimplicem creaturam, aut Angelum aliquem creatum ſimpliciter adſuiſſe putabimus? Huc Theologi plerique ad anguſtias adacti recurrere coguntur, cauſantes, Angelum hunc ſimplicem quidem creaturam fuiſſe, at perſonam Dei repræſentariſſe, atque illa in ejus perſona verba feciſſe. Verum hæc interpretatio coacta eſt, inuſitata eſt, falſa eſt. Angelus ille verbis abſolutis, nulla addita reſtrictione,

C

ne,

ne, nulla explicatione directe dicit, se esse Dominum, se Deum Abrahami, Isaaci & Jacobi. Imo idem se ab Angelo creato expresse distinguit, quem pro se substitutum mittere volebat, uti mox videbimus. Unde si creaturam adfuisse dicendum est, fuit utique creatura & Angelus ille Deo personaliter unitus, quique cum ipso eundem unum Deum eternum constituerebat.

Disquisitio hujus loci.

1. Gratissimum mihi est, virum clarissimum, PETRUM POIRETUM, hac in parte laudabiliter a Socinianis, & ab Arianis etiam, dissentire, quod Christum habeat pro Deo illo magno, qui in veteri testamento identidem JEHOVAH appellatur, & qui Israeliticis apparuit. Utinam auctor iste, quem in appendice libri Zeyssiani, *Exegetische Special-Einleitung in das Evangelium/ Episteln und Offenbarung Johannis von der wahren Gottheit Jesu Christi*/ refutavi, & qui in aliis doctrinae partibus Poiretum presse sequitur, hic potius cum ducem fuisset secutus!

2. Speciem istam, in qua Messias Mosi & Israelitis se aliquo modo, obtegente nimirum nube, conspicuum exhibuit, non fuisse corporis *ἰσραηλιτικῆς* uniti, sed tantum *παρὰσραηλιτικῆς* assumpti, supra evictum est.

3. Auctor pro more suo h. e. fatis acerbe, insurgit in rectius sentientes: Mirari, inquiens, *subit supinitatem, qua non videmus, quam parum rationis, quantum violentie & quantum incommoditatis habeant interpretationes omnes allegorice &c.* Suam vero ipsius supinitatem hermeneuticam & dogmaticam, uti ab omni ratione alienam, ita violentia & incommodis refertam non animi-

animadvertit, sed eadem abreptus est ad iudicium hoc ab æquitate sejunctum.

4. Nec ipsum excusat sinistra ista quorundam interpretatio, qua, quæ de angelo *dictis* dicuntur, de creato, atque ita non de creatore, sed de creatura, intelligunt. Non enim ignorabat, hanc sententiam, ut falsissimam, ab omnibus melioris notæ interpretibus repudiari, & loca ista adducta de Filio Dei explicari.

5. Falsum est, theologos plerosque hic in angustias fuisse redactos, & loca ista de angelis creatis, tanquam personam Dei repræsentantibus, interpretatos esse. Crediderim Auctorem hic, vel ipso conscientiæ in consilium adhibitæ monitu, a *ψευδομαρτυρία* hac potuisse abstinere. Cui quando deinceps inhæret, pugnat cum larvis.

6. Totus Auctoris sermo, quem a p. 799. per integras tres paginas sequentes continuatum exhibet, nervis caret. Id enim adfirmat adductisque locis adstruit, quod nemo negat, præcipue in ecclesia Evangelica, scilicet, Anglum, qui Mose apparuit & Israelitarum dux fuit per deserta, fuisse ipsum JEHOVAM, FILIUM Dei. Hoc etiam illud doctrinæ momentum est, quod post alios ego quoq; pro meo cognitionis modulo in *Historia Ecclesiastica V. T.* passim ex instituto adstruxi.

LOCUS VI. p. 801.

Quibus perpensis, lectores penitus convictos persuasosque arbitror de veritate, que omnibus ante dictis, tanquam fundamentum, substermitur, puta, Deum paulo post Creationem

nem hominis, & dudum ante adventum suum ignominiosum in terras, cum natura humana personaliter unitum fuisse. Nisi hæc veritas foret, tot loca, quæ modo vidimus, aliaque non pauca, quæ afferri pariter possent, totidem enigmata forent nulla arte evolvenda, in quibus characteres potius tenebrarum atque erroris, quam veritatis, occurrerent. Atque, ut unum alterumque adhuc subsiciamus, quomodo intelliges, quod in ultimis quinque capitibus libri Jobi indicatur, Deum Jobo corporaliter locutum fuisse, qui hanc ob causam dicebat: Jobi 42. v. 5. *Auditu auris audivi te: at nunc oculus meus videt te. Vir sanctus intelligit auditum ac visum externum atque corporalem, dicitque, quod Deum utroque hoc sensu perceperit. Si dicas, Deum ei in phantasmate, aut corpore mutuato apparuisse, dices illum non Deum, sed quippiam peregrinum vidisse, quod pugnat tum cum protestatione ejus expressa, quam modo vidimus, tum cum veritate, quam idem alibi jam declaraverat, qui procul dubio Redemptorem suum non semel tantum viderat: etenim jam antea dixerat: Jobi 19. v. 27. *Videbo eum, & oculi mei viderunt eum, & non peregrinum quendam. Sic habent verba authentica, quæ primum tempore futuro, deinde præterito utuntur, quasi dicatur: Videbo eum in posterum; imo oculi mei jam viderunt eum, neque pro ipso viderunt peregrinum quippiam aut corpus mutuatum. Itaque Jobus testabatur in iis spem qua resurrectionem suam, nec non Corpus Dei Redemptoris sui novissima die sibi videndum, expectabat: utque ejusdem spei fundamentum ostenderet, declarat, Redemptorem suum jam tum in corpore viventem existere, seque oculis suis eum jam conspexisse, quem & ultima die conspexitur erit.**

Disqui-

Disquisitionis hujus loci.

1. Magna sane, sed inanis, fuit Auctoris nostri persuasio de convictione apud lectores suos obtinenda. Fundamentum enim posuit lubricum, cui quidquid superstruxit, cum eodem corrui, uti vidimus hætenus.

2. Falsum est, loca, quæ de Messia apparitione & commercio cum patriarchis familiari agunt, ænigmata esse, tenebrarum & errorum plena, sine admilla novella ista hypothese. Contrarium vidimus supra in thesi veræ sententiæ dogmatica. Lux, quam Poiretus istis locis accendit, est erratica: quæ uti hæc nequaquam illustrat, sic ea, quæ de vera Christi nativitate agunt, in meras tenebras convertit, uti infra percipiemus.

3. Jobus Deum non aliter vidit, quam se ipsi revelaverat. Jam vero Deus cum ipso locuturus se quasi induit turbine, seu nube procellosa c. XXXVIII, i. XL, i. quo signo se etiam alias singulari modo præsentem exhibuit 1 Reg. XIX, ii. Ezech. I, 4. Ergo Jobus ut Deum audivit e nube ista loquentem, ita etiam eundem in hoc signo conspicuum vidit.

4. Nec ullam argumenti vim habet locus Jobi posterior. Quid enim hermeneuticæ sacræ peritis est notius, quam quod verbis sensuum, speciatim iis, quæ ab usu oculorum desumuntur, notitia indicetur?

Locus VII. p. 801. seqq.

In evangelio Joannis verba occurrunt, quibus Christus ipse aperte confirmat, se Patriarchis apparuisse in corpore,

C 3

quod

quod personæ suæ pars fuerit. Etenim Judæos ita alloquitur: Joh. 8. v. 49. *Queritis interficere me, hominem qui veritatem vobis dixi, quam a Deo audivi. Hoc Abrahamus non fecit. Quorum verborum significatio ut rationi congruat, omnino ponendum est, quod Christus homo in proprio corpore cum Abrahamo conversatus fuerit, at longe aliter ab eodem exceptus fuerit, quam a Judæis, qui eum interficere volebant. Id ni ponatur, respondere utique potuissent Christo asserenti: Hoc Abrahamum non fecisse. Qui vero id Abrahamus facere potuisset, ut ut vel maxime voluisset, siquidem Christus naturam humanam nondum habebat, in qua cum Abrahamo posset conversari, & eidem coram loqui, ac divinas ei veritates exponere, ob quas Abrahamus cum eo vel bene vel male agere atque adeo vel morte afficere eum potuisset? At secundum hypothesein, cujus veritatem docuimus, nihil hic difficultatis superesse potest. Etenim Christus anima ac corpori jam tum personaliter unitus, ad Abrahamum sæpius venerat, quandoque formam forte Melchisedæci, quandoque alias quasdam formas externas assumens, quibus lumen gloriæ suæ absconderet: unde si Abrahamus eandem malitiam habuisset, quam Judæi, potuerat utique mortem ejus machinari, quippe cum & ei pariter atque Judæis veritates, easque subinde asperas atque injucundas, dixerit, veluti quando Saræ incredulitatem reprehendebat, eidemque mendacium factum exprobrabat; nec non, quando exitium Sodome, in qua cognatus ejus habitabat, annunciabat. At Patriarcha alio spiritu actus quam quo Judæi, aliter fecit atque illi; tantumque absuit, ut mortem ejus quereret, ut potius eum quam honorificentissime exceptum adoraverit. Atque hoc est fundamentum verborum Christi, quibus Judæis exprobrat, quod aliter secum agerent atque Abrahamus. Abrahamus namque eum interficere non voluit, quando*

quando Christus ad eum veniens veritates ei divinas exposuerat. Ipsi Iudei satis animadvertebant, verba Christi eo tendere, ut sese majorem natu Abrahamo, aut certe ejus coetaneum assereret: idemque in ipso reprehendum, quippe quem ne quinquaginta quidem annos natum viderent. At Christus hanc eorum instantiam negat, veritatemque quam impossibilem credebant, eis asseverat, puta se tempore Abrahami existisse: imo dicit sese ante Abrahamum fuisse: quae verba de natura humana, de qua inter eos agebatur, intelligenda sunt; nequaquam vero de divina, de qua Iudei (quorum cogitationem tunc confutabat) minime cogitabant.

Disquisitio hujus loci.

1. Haec quidem reliquis fere omnibus sunt speciosiora; at nullius ea roboris esse, jam videbimus.

2. Christum, se patriarchis in corpore apparuisse, APERTE confirmasse, ex ejus sermone non liquet, sed Auctor noster inde tantum per consequentiam haud genuinam elicit.

3. Phrasi: *queritis me interficere*, Christus Iudaeorum notat odia, quibus adversus ipsum ardebant. Cum vero iidem jactassent, Abrahamum esse patrem suum, Christus ipsos correpturus ait: *Abrahamus hoc non fecit*, innuens, ipsum adeo ab odio in Messiam & promissam ejus gratiae oeconomiam fuisse alienum, ut potius vera ipsius fidei fuerit complexus. Hic videt unusquisque, verba ista haud coacte hunc gignere sensum. Nec Iudaeis Christus Abrahami exemplum contrarium his verbis fuisset objecturus, nisi ipsi ad eundem praesidenter provocassent. Quare Christi verba non trahenda sunt ultra ejus scopum, & suppeditata sic

sic loquendi occasione metiendum. Jactantiam enim ipsorum his retulerat verbis: *Si Abrahami filii essetis, faceretis opera Abrahami.*

4. Si Judæorum exceptio, quam Poiretus fingit, fuisset idonea, etiam hæc secundum hypothefin ejusdem locum fuisset habitura: *Qui vero Abrahamus id facere potuisset, ut ut vel maxime voluisset, siquidem Christus eo tempore corpus habuit gloriosum & incorruptibile, quod cædis haud fuit capax?*

5. Vide, lector, quibus se difficultatibus involvat Auctor. In sententia ecclesiæ christianæ universali ferre nequit, quod statuitur, Christum in V. T. secundum singularem oconomiam ad aliquod futuræ missionis & ἐπισταγωγῆς præludium, in corpore aliquo sibi tantum ad certos actus παραστατικῶς & ὀργανικῶς unito apparuisse; & nihilo tamen minus hoc ipsum ad tuendam suam ipsius hypothefin cogitur admittere. Quia enim Filio Dei adscribit, corpus splendidum & gloriosum, is tamen in corpore magis communi apparuisse dicitur, novam & aliam, seu vulgarem, ipsi corporis formam adsumtam tribuit, qua corpus illud gloriosum obtexerit: *Christus, inquit, ad Abrahamum sæpius venerat, quandoque formam forte Melchisedeci, quandoque alias corporis formas externas assumens, quibus lumen gloriæ suæ absconderet.* Jam quomodo is, qui Christo jam tum in V. T. duplicem duplicis formæ corporalis assumptionem tribuit, unam ὑποστατικὴν, alteram παραστατικὴν, simplicem absurditatis potest arguere?

6. Quando Poiretus ex illa Christi reprehensione de negato Abrahami facto infert, Judæos satis animadvertisse, verba Christi eo tendere, ut se majorem na-
tu

tu Abrahamo, aut certe ejus coetaneum assereret, saltum committit in sermone Christi. Non enim id Judæi colligebant e prioribus istis, sed post interjecta plura tandem ex hisce posterioribus verbis, quæ exceptionem istorum proxime præcedunt: *Abrahamus pater vester exultabat, ut videret diem meum, & vidit & gavisus est.* His enim prolatis sequitur *ap̄t̄os*: *Dixerunt igitur Judei ad ipsum: quinquaginta annos nondum habes & Abrahamum vidisti?* Quam exceptionem quando Christus ita refellit, ut dicat, se Abrahamo utique esse priorem, id nequaquam intelligit de natura humana, quemadmodum Poiretus per petitionem principii contendit, sed de divina, uti postulant argumenta, supra in veræ sententiæ confirmatione prolata.

Locus VIII. p. 801.

Nonne vero post tot observationes quas modo vidimus, apertissime liquet, Christum non sine ratione manifesta dixisse: *Joh. 5. v. 29. 46. Scrutamini Scripturas; ille testatur de me. Paulum autem ad easdem veritates veluti digitum intendere, quando fidelibus Corinthiis scribens, ait: 1 Cor. 10. v. 9. Ne tentemus Christum, uti nonnulli (Israelitarum) eum tentarunt; & a serpentibus perierunt. Ergo Christus inter eos adfuit.*

Disquisitio hujus loci.

1. Observationes Auctoris nostri singulas nullius plane momenti fuisse, quilibet prudens lector procul dubio convictus est. Sine ullo igitur fundamento iste ad consequentiam hypothesis suæ apertissimam provocat.

D

2. Cer-

2. Certe quis sine manifesta verborum detorsione & illata vi aliquid praesidii pro ista *ἑσαγωγῶσιν* Christi sententia *ἀργάΦω* & *ἀντιρρᾶΦω* quaereret in his Christi verbis: *Scrutamini scripturas: ille testatur de me. Moses scripsit de me. Moses scripsit de me.* Ergo scripsit de humana mea natura, jam tum ex ipso Adamo assumpta. Scripturae testantur de me. Ergo testantur de *ἑσαγωγῶσιν* non solum futura, sed etiam jam facta. Sic argumentatur vir doctissimus. Quis vero in viro docto tam ineptum argumentandi modum non mirabitur?

3. Posteriorem vero illationem, quam idem e verbis Pauli ad Corinthios facit, ergo *Christus inter eos adfuit*, concedo totam, ita vero, ut nihil minus, quam quod Poiretus intendit, per hanc concessionem admittere cogar. Christus enim inter Judaeos adfuit non solum natura divina, sed etiam futurae *ἑσαγωγῶσιν* & redemptionis representatione & typica adumbratione multiplice, praecipue in columna nubis & ignis, in tabernaculo, & speciatim in sacrificiis, multisque praesentiam suam miraculis populo Israelitico probavit.

Locus IX. p. 803.

Vides hic Veritatem magnam atque insignem, eandemque claritatem, qua infinita nobis panduntur lumina admiranda, quae loca innumera sacrarum tabularum viasque Dei charitate erga homines plenas & adoratione dignissimas mirifice explanant. Quae veritas rara atque incomparabilis quo minus ab hominibus recipiatur, una ratio impedit, videlicet quod ejus detectio & tot locorum Scripturae S. quae eandem indicant interpretatio, non per Patrum Veterum aliquem, neque per cele-

celebrem Scholarum Doctorem tradita nobis inveniat, sed per (D. Antoniam Burignoniam. Vide Ejus Lapidem Lydium, num. 94 -- 97. 127. Testim. Verit. I. Part. n. 220. 379. &c. Edit. Gallic. Stelam Martin. Epist. 2. Spirit. Evang. 2. Part. n. 110.) indoctam Virginem, cui tamen Deus eatenus sese manifestandum credidit, ut ut barbatis quibusdam id minime sapiat. Quid vero hic facias? Neque enim qui studiis atque auctoritate valet, eo ipso & secreta Patris novit. Matth. 11. v. 27. Filium nemo novit nisi Pater --- & is cui ipse filius id revelare voluerit. Atqui Deus id Veteribus eatenus revelare non voluerat, cujus quidem rei testem habere possumus Virum vite puritate ac familiari commercio Dei, inter omnes qui superioribus seculis vixerunt, excellentissimum Johannem Climacum: Is rem memoratu dignam, que ad presentem materiam pertinet, de se ipso sic prodidit: [in Scala sua Grad. 27. num. 41.] Postquam Deus, inquit, jam mihi gratiam concesserat, ut oratione perpetua fruere, die quadam medios inter Angelos versabar, & unus eorum explicabat mihi ea, quorum cognitionem summopere anhelabam. Alio tempore, quum iterum inter eos egerem, querebam ex eo, qualis fuerit status Filii Dei, antequam formam humanam visibilemque nature nostre assumeret, (per incarnationem, qua in mundum hunc corruptibilem ad nos descendit:) at ille hoc mihi explicare non poterat: etenim Filius Dei ID IPSI NON PERMITTEBAT. Quomobrem vero? quoniam Deus temporibus novissimis hoc reservandum volebat ob causas (infra Cap. XVIII. n. 16. 17. 18.) deinceps dicendas, & nominatim quidem, ut Organum quoddam peculiare luminum Spiritus S. hoc caractere proprio insigniret demonstraretque. Neque enim ab alio quopiam, preterquam a solo Deo, venire poterant lumina cogitationes hominum omnes tantopere transcendentia, & ta-

men adeo clara planaue & quidem in ea materia, quam omnes sibi familiarem reddere debuerunt; que tamen, licet Scripture verbis manifestissime declaretur, tam parum adhuc intellecta fuit, ut optimi quique coacti sint fateri in verbis (Exod. 33. v. 22. 23.) Scripture que huc pertinent, subesse mysterium, cui evolviendo sit omnino impar, quicquid ab hominibus adhuc traditum cognitumque invenitur. Verum isthec de hoc articulo sufficiant.

Disquisitionis hujus loci.

1. Prima transcripti sermonis periodus nihil habet, nisi falsam illationem e præmissis, quarum falsitas hæctenus detecta est.
2. Nova ista hypothesis quo minus pro veritate ulla, nedum magna & insigni, raraque & incomparabili, quibus epithetis eam Auctor exornat, recipiatur, hæc una ratio impedit, quod nullis rationum præfidiis munita sit, sed tantum alicujus fœminæ magisterio, falso creditæ revelationi superstructo, & in universam ecclesiam christianam affectato ac usurpato, nitatur. Si unquam alias, certe in novis fidei mysteriis, e propria phantasia obtrufis, valeat illud Pauli effatum: *mulier taceat in ecclesia!* 1 Cor. XIV, 34.
3. Habemus hic ingenuam confessionem de dogmatis, antea in universa omnium temporum de seculorum ecclesia plane inauditi, *novitate*; item de cæco obsequio, per quod vir alias acutissimus se dictaturæ unius fœminæ penitus mancipavit, adeo ut religioni sibi duceret, ejus pronuntiata vel tantillo examini subicere.
4. Locus Matth. XI, 27. huc non pertinet. Nam agit

agit de revelatione non reconditi alicujus & ad salutem haud necessarii mysterii, sed de via ad salutem, seu de salutari Patris ac Filii agnitione, quæ permultis evangelii annuntiatione, per ablegatos LXX discipulos facta, obtigerat. Conf. Luc. X, 1--21.

5. Si Deus veteribus hanc veritatem non revelavit, eam nec Abrahamus, nec Judæi, quibuscum Christus sermocinabatur Jo. VIII. habuerunt cognitam. His vero ejus notitiam antea tribuit Auctor; utpote qui semel iterumque confessus est, Abrahamo & Moysi aliisque Patriarchis eam fuisse ipso etiam usu perspectam & comprobata, Judæos vero ex ejusdem veritatis suppositione non negasse argumenti consequentiam in verbis: *Hec non fecit Abrahamus.* Videmus itaque, quam parum sibi Auctor noster in novis suis theologumenis constet.

6. Utrum *Joanni Climaco* elogium illud *vite pure & familiaris cum Deo commercii* præ aliis conveniat, nec ne? nunc non disquiram: at hoc est, quod cum plethoria nego, locum istum quidquam probare. Est enim negativus de eo, quod Filius Dei non revelaverit. Et licet affirmativus esset quam maxime, nihil tamen haberet roboris. Nam qualis testis & auctor, præcipue in novis fidei mysteriis proponendis, tale testimonium, talis auctoritas. In his enim ne *angelus* quidem de cælo audiendus est, nedum *Joannes Climacus*. Alia etiam est divina revelatio, alia hominis phantasia, falsis revelationis simulacris delusa. Quanta vero Pireti in iis fuerit credulitas, quanta deceptio, quis vel ex hoc uno loco non videt & miratur?

7. Remittitur hic lector ad cap. XVIII. §. 16, 17, 18. ubi *causae afferuntur, quare Deus eo tempore res futuras praedixerit, quo tamen intelligi nondum debuerint?* Sed reddit res universa ad petitionem principii, seu suppositi nondum probati, nedum concessi, scilicet quod Deus res futuras olim voluerit praedicere, nec tamen eo tempore intelligi. Sermo enim est non de gradibus, sed de ipsa intelligentia.

8. Et quis non videt argumenti infirmitatem: Deus Filii sui *ἑσαρκώσων* priorem noluit revelare Climaco, quia decreverat hoc mysterium per Burignoniā patefacere. Si hoc non est circulum committere, quid tum est?

9. Si hujus mysterii notitia non nisi a solo Deo, *ἀπέσας* & extraordinarie revelante, venire potuit, occur Auctor ejus evidentiam e Scripturis veteris & novi testamenti demonstrare annisus est, & ita quidem, ut negantibus & dissentientibus *supinitatem & interpretationis violentiam* tribueret? Haecine est mathematica scribendi *ἀκρίβεια*?

10. Haec haecenus de eo, quod POIRETUS *ἀγραφοῦν* quandam, immo *ἀντίγραφοῦν* Christi *ἑσαρκώσων* statuit. Nunc videbimus, quomodo verum illud unice *ἑσαρκώσεως* mysterium, ut cum hypothese sua conciliet, quantum in ipso est, depravet.

Locus X. Oecon. Lib. IV, c. II. §. X.

p. 63, 64.

Quod (obire mortem) ut exsequeretur Divina haec Majestas, carnem nostram mortalem in gremio Virginis assu-
sume-

sumere voluit, eademque corpus suum gloriosum obtegere. Hic vero rationis vis non parum deficiet, adeoque illa a difficultatibus movendis minime abstinebit. Primo enim causabitur: Quandoquidem Christus, juxta ea quæ nos tradimus, jam tum habuit corpus gloriosum (vid. Lib. II. cap. XI. num. 15. 16. & Lib. III. Cap. XVI. num. 3. &c.) ex Adamo assumptum, quod staturam hominis perfecti jam attigerat, fieri non poterat, ut illud ad angustias gremii Virginæ redigeretur, quin destrueretur atque deficeret. Deinde dicit, Quoniam Christus ex substantia Sanctæ Virginis corpus sibi assumere debuit, corpus ejusdem gloriosum ibidem adesse non potuit: nam cum vere corpus esset, non potuit eodem in loco adesse, in quo erat materia alia: quippe nulla datur corporum penetratio. Verum ex iis quæ superiori libro vidimus, satis aperte, ni fallor, constare debet, humanam Rationem in operibus Dei nihil perspicere & naturam corporum penitus ignorare, licet vel maxime audaciter arroganterque de eadem garrere præsumat. Sufficit ad difficultates a Ratione allatas dissipandas, reponere, Deum, ubi voluit, facillime corpus suum reducere potuisse ad eandem formam eandemque staturæ parvitatem, quam tum habuit cum ex Adamo prodit, ita tamen ut ipsum corpus ideo non destrueretur, nec unio ejusdem cum anima dissolveretur; quandoquidem utraque in embryonis forma subsistere novimus, cujus utique corpus intra angustias gremii mulieris contineri potest. Ubi alfervari meretur, Scripturam sacram ubi de incarnatione Christi loquitur, dicere [Phil. 2. v. 7.] quod se ipsum evacuaverit, [ἐκένωσας,] tenuemque se & exiguum reddiderit eundem in finem, sive, ut formam servi indueret, qui antea formam divinam habuerat. Hoc autem in statu, ut difficultati alteri satisfac-

facia-

faciamus, nihil utique impediēbat, quo minus Deus corpus suum ex celo in terram, inque sinum Virginis transferre potuerit, & quidem in eam substantiæ partem, quam induere debebat, unum solum corpus cum ea compositurus.

Disquisitio hujus loci.

1. Corpus aliud alio, gloriosum humili, obtegere, aliudque alii hac ratione superinducere, est mysterium, ut novitate insolens ac auditu durum atque asperum, sic multo magis creditu ἀδύνατον, maxime cum Scripturæ non solum non conveniat, sed vehementer etiam repugnet.

2. Huic difficultati ingenti facile prævisæ occurrit quidem Auctor, sed ita, ut difficultates nequaquam tollat, sed tegat tantum, variisque coloribus inducat.

3. Primum quidem accusat officium rationis, sed immerito. Quamvis enim ea sibi relicta in divinis dictaturam usurpare haud debeat, neutiquam tamen usus ejus genuinus removendus est, cum theologia nequaquam sit ἀλογος; nec hermeneutica sacra interpretem admittat ἀλογον. Et cum ipse Auctor facultate rationis naturali præ multis aliis satis largiter fuerit instructus, dolendum est, ipsum Burignoniæ, tanquam Delilæ cuidam, semet enervandum mancipasse.

4. Dubiis per occupationem propositis ita respondet Auctor, ut dicat: *Verum ex his, quæ superiori libro vidimus, satis aperte, NISI FALLOR, constare debet, humanam rationem in operibus Dei nihil perspicere &c.*

cere &c. Gravissime vero *falli ipsum*, identidem demonstravi hactenus. Et ad rationis usum quod attinet, non minus *fallit* ejus *neglectus*, quam *superbiens magisterium*. Ipse Poiretus in erroribus suis adstruendis & exornandis non raro permultum ratiocinatur, utpote in excogirandis applicandisque pigmentis non parum ingeniosus, adeo ut crederes, omne ipsi præsidium in solo rationis ministerio, aut potius magisterio, esse; siquidem Scripturæ sacræ plerumque aut nullam plane, aut superviciariam tantum, mentionem facit. At quando suis sanioris doctrinæ corruptelis a ratione timet, ejus usum contemtum habet & explodit: uti hic videmus, ubi ea non solum *naturam corporum penitus ignorare*, sed etiam *vel maxime audacter arroganterque de eadem garrive dicitur*.

5. Sufficit, porro inquit, *ad difficultates a ratione allatas dissipandas reponere, Deum, UBI VOLUIT, facillime corpus suum reducere POTUISSE ad eandem formam, eandemque stature parvitatem, quam tum habuit, cum ex Adamo prodiit n. 7. l.* Quis non videt hujus argumenti nullitatem, ut ita loquar? Idem enim est ac si dixerò: Si Deus voluit plura hominum ac bestiarum habitacula condere, illis etiam lunam replere potuit. Sed num hoc est, rem probandam, lunam incolas habere, probare? Probandum erat Poireto, voluisse Deum corpus corpori induere, & hoc revera fecisse. Deserto autem probandi officio lectorem suum circumagit hypothetico argumentandi modo, ubi antecedens est falsissimum, &

E

tamen

ramen pro veritate indubitata & quasi jam concessa venditatur. Sic supra: poterat, poterat, poterat. POTERAT Deus corporaliter quodammodo cum homine communicari, HINC SEQUITUR, Deum istud non tantum ex eo tempore facturum se decrevisse, sed & re ipsa fecisse. x. τ. λ.

6. Novum in loco supra transcripto audio falso creditæ *ἰσχυρισμῶς* portentum. Supponit hic Auctor, Filium Dei naturam humanam ex Adamo assumpsisse ea staturæ forma & parvitate, qua ex utero Mariæ virginis prodiit. Nam, respectu ad minimam hanc staturæ mensuram habito, dicit: potuisse Deum corpus suum reducere ad eandem staturæ parvitem, quam tum habuit, cum ex Adamo prodiit. Statuit itaque Christum non majoris mensuræ corpus ex Adamo assumpsisse, quam e Maria assumerit. Quod hypotheseos per se jam portentosa assumptionem quam absurdum sit, quis non videt? Et hoc ipsum ipsi Poireto supra, cum novum suum dogma procederet, nondum in mentem venisse videtur; siquidem istius ibi nullam plane mentionem injicit. Hic vero demum, ubi se in objectione de angustia uteri Mariæ & parvitate assumti corporis se in angustias redactum vidit, illico hoc habet *ἰσχυρῶς* de eadem parvitate corporis, ex Adamo assumti. Quantum labyrinthus, quanta doctrinæ perplexitas se hic non prodit! Quod si enim Filius Dei naturam humanam ex Adamo assumpsisset; ecquis crederet, ipsum assumpsisse corpus staturæ longe imperfectioris, quam illud fuit, quod efformata ex Adamo Eva habuit? Siccine

DE HUMANA CHRISTI NATURA.

35

Siccine Filius Dei etiam in primo illo corpore suo statura crevit? Quomodo hoc commentum consistere potest, cum illa perfectionis & claritatis gloria, quam Auctor priori isti corpori adscribit? Certe hæc nova ipsius theologumena non melius coherent, quam ægri hominis somnia.

7. Locum Pauli Phil. II, 7. & in eo speciatim verbum *ἐκένωσας* de incarnatione Christi accipere, & quidem tali, qua is corpus corpori superinduxerit, & corpus pristinum ac gloriosum in embryonis & servi formam redegerit, quid est, nisi per petitionem principii *τῇ ὑποθέσει διαλύειν*? Christi *κένωσις* supponit *πληρωμα*. Jam vero humana Christi natura e Maria assumta accepit omne divinitatis *πλήρωμα*, ideoque uncta dicitur, & ab ea unctioe Filius Dei *Messias* vocatur. Ergo *κένωσις* nihil est aliud, quam abdicatio pleni istius communicati *πληρώματος* usus, & statum exinanitionis constituit: qui quidem *ἰνοἀγκωσιν* omnino supponit, ab ea tamen utique distincta est.

8. Mira sane futura fuisset compositio corporis cum corpore & animæ cum anima. Etenim anima & corpus perfectum constituunt hominem. Unde si Filius Dei utramque partem primum ex Adamo, deinde e Maria, *assumpsisset*; duplicem haberemus hominem Christum. Quod sane non est dei mysterium, sed ægræ phantasie commentum. Si quis vero naturam illam humanam, quam Salvator noster e Maria *assumpsit*, non esset habiturus pro

integra, sed tantum pro naturæ prælinæ & glorioſæ indumento aliquo; quo tendere videretur mens Poireri: in quem non is equulei hermeneutici labyrinthum, in quas difficultates, nullo modo ſolubiles, & in quot non absurda ſe eſſet conjeſturus?

9. Hypotheſi ſua ſic inculcata Auctor §. XII. p. 64, 65, 66. prolixum neſcit ſermonem, eoque philoſophatur de natura corporum naturalium diverſa, oſtendens, quo modo unum penetrare poſſit & ſoleat ab alio, ſcilicet craſſius a ſubtiliori, cum applicatione ad utrumque corpus Chriſti, hac ratione difficultatem, qua ſententiam ſuam premi animadvertibat, ſublaturus. Sed verba ſunt & inania *φιλοσοφώμενα*: utpote quæ, etſi per ſe vera ſunt, ad rem præſentem applicata, illi non magis conveniunt, quam quadrata rotundis. Nam 1.) in mundo dari corpora diverſa nemo neſcit, ſed a Filio Dei diverſum aſſumptum eſſe corpus, nondum probatum eſt, nec unquam probabitur, ſed eſt Burignoniæ mentis phantaſma. Non entis vero nulla eſt applicatio, nulla illuſtratio. 2.) Aliud eſt, corpus a corpore penetrari & utrumque inter ſe uniri; aliud, corpus, quod nondum exiſtit, ab alio ita aſſumi, ut primum radicaliter exiſtat, & deinceps paulatim ad integritatem juſtamque ſtaturam emergat, & unum eſſentia corpus conſtituat, duos habens animas humanas.

10. Sermo iſte Poireri prolixior clarius indicat, quale corpus Adamo & Chriſto glorioſum adſcribat,

scribat, nimirum tale, quod subtilitate sua ipsam radiorum solarium materiam superaverit. Quæ sane otiosæ mentis chimæra est.

II. Tandem vero prolixo isti sermoni hoc subjungit epiphonema: *Corpus autem Christi, quando carnem & sanguinem beate virginis induerat, non magis fuit compositum aliquod duobus corporibus diversis constans, quam vestis candida ac luminosa, que forte in tincturam crassam opacamque demersa materiam illam, que hujus opacitatis causa existit, imbibit, duplex deinde vestis, aut duæ vestes diverse dici potest.* Verum enim vero 1) aliud est rem aliquam cum alia comparare, aliud eam probare. Quod probare non potuit, aliquo modo illustrare annititur Poiretus. Non entis vero nulla est illustratio. 2.) Ipsa etiam illustratio est inepta. Etenim a vestis candidæ immersione in tincturam crassam ad duplicem Christi *ἑνωσιν* nequaquam valet consequentia, quia utrinque nulla veri nominis analogia intercedit. Nam Christus e Maria non aliquam naturæ humanæ tincturam & spumam assumpsit, sed naturam integram, corpore & anima constantem: quæ una cum natura illa Adamica non potuisset non duas constituere personas Christi humanas.

Locus XI. §. XIII. p. 66.

Quæ si recte observemus, ubi videbimus Scripturam sacram in explicanda incarnatione Christi dicere eum induisse saccum Psalm. LXIX, 12. hoc est corruptionem nostram;

IPSA TRACTATIO ELENCTICA
nostram; eum a Patre missum esse, eum e cœlo descendisse Jo. VI, 38. non tantum locutiones sacras, sed & veritates, quas tradimus, rectius intelligemus.

Disquisitio hujus loci.

1. Hermeneutica Cl. Pireti nullius est pretii, æque ut Socinianorum. Nam Scripturæ testimoniis ille, Burignonianis commentis nixus, non eget, sed tantum utitur, quoties tanquam ex abundantanti erroribus suis veri speciem vult inducere. Qui usus merus abusus est.

2. Locum e psalmo LXIX, 12. de *induto sacco* allegatum non agere de incarnatione Christi, sed de statu ipsius afflictissimo inter perpeffiones, vel imperitus etiam lector, cum ex ipsa phraseologia, tum ex integro ejus contextu, viderit.

3. *Christus a Patre missus e cœlo descendit. Ergo jam tum ex Adamo assumpsit humanam naturam subtilem, eaque crassiozem sibi superinduxit e Maria.* Hæc est vis illationis in argumento Piretiano. Sed sic argumentari, est ipsam rationem conculcare ac in cœnum demergere, pro responsione vero commiserationem mereri.

Quæ §. XIV. & deinceps tractantur, ita adhuc de hac ipsa materia agunt, ut tamen præcipue ad officium Christi sacerdotale pertineant, illudque miris modis corrumpant. Atque ita peculiari, & proxime

xime quidem sequenti Dissertatione sub veritatis examen vocabuntur.

Ceterum noverit lector benevolus, hunc POIRETI errorem de duplici Christi *ἰσοκαρῶτες* adoptatum esse ab Auctore isto Ariano, cujus nuperum scriptum Arianum (quod virus propinat ex parte ipso Sociniano pejus) nuperrime refutavi in Appendice, egregio subjuncta libro reverendi Pastoris ZEYSII, qui inscribitur: *Exegetische Special-Einleitung in die Schriften des Apostels St. Johannis: darinn die Evangelische Haupt-Lehre von der wahren Gottheit Jesu Christi wieder die falschen Glosfen und offenbahren Verdrehungen der Socinianer deutlich vorgetragen und gründlich gerettet wird.*

Remisi istius appendicis lectorem ad presentem hanc tractationem. Et hac etiam simul isti auctori esse satisfactum, est quod confido.

Nunc redit ille dies, omni mirabilis aeo,
 Summus quo caeli venit ab axe Deus:
 Quo nostro voluit Christus de sanguine nasci,
 Sanguineque heredes adferuisse suo.
A nobis omnes animi procul este profani,
 Et gens in nugis ambitiosa tuis.
 Conticeant omnes decepti imagine veri,
 Ipse Dei natus nos meliora docet.

Arcanas

Arcanas rerum perquirimus hoc duce causas,
 Ille aperit tacitos, explicat ille sinus.
 Corruat hinc error destructus Præside docto;
 Prodiit ex utero nam Deus ille semel.
 Talia nunc nobis mysteria pandis amice,
 Hæc animo certè pabula digna Tuo.
 Cùmque Tibi vellem sexcentos funderè versus,
 Nunc tenue hoc nostri pignus amoris habe.
 Dum nostris abiturus agris hæc pulpita scandis,
 Ingenii promis nobilioris opes.
 I bone, vive memor, quocunq; sub æthere, nostri,
 Ipse Tui vivam tempus in omne memor.
 I bone, vive! vale (quid votis amplius addam?)
 Conspirent votis fata benigna meis.

Quibus Præstantissimo Domino Respondenti, de felici
 studiorum successu atque colophone gratulatur
 Opponens.

M. SAM. FRID. WEITZMAN,
 Fridebergâ Neo-March.

JJ 5225

ULB Halle

3

002 698 757

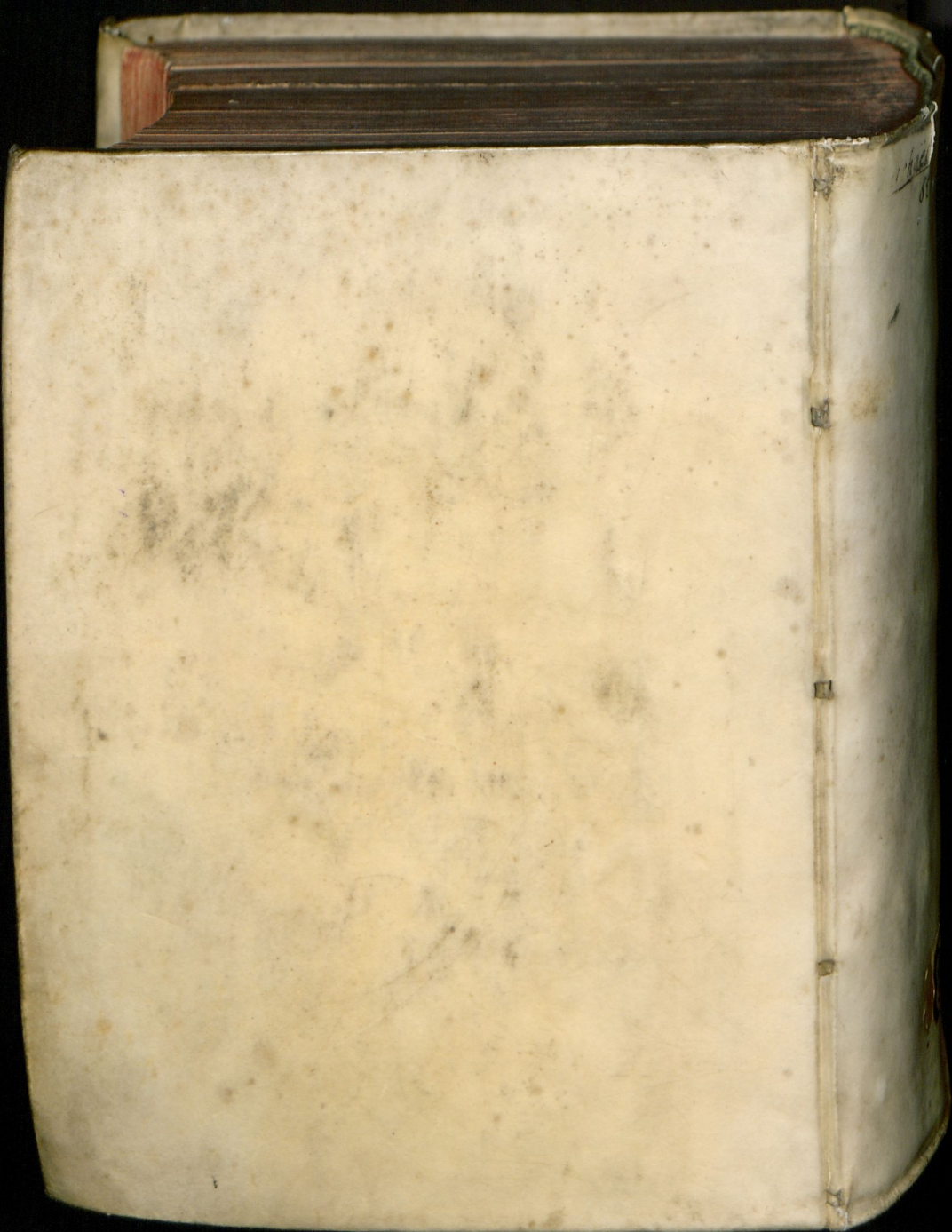

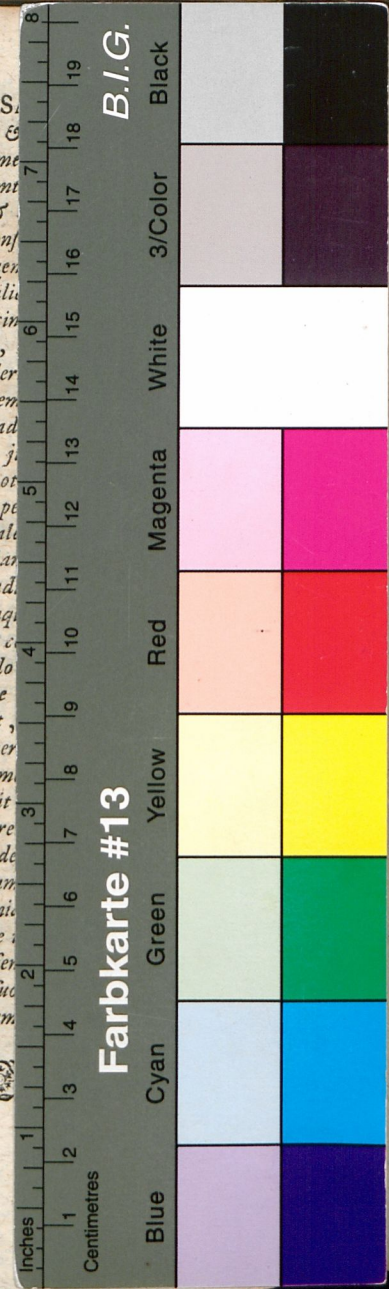
st

Ms 18

Ms 1

35

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
NONA,
QVA
COMMENTUM
DUPPLICIS
INCARNATIONIS
JESU CHRISTI,
QUOD VIR CL. PETRUS POIRET,
ERRORIBUS SUIS DE CHRISTI
SATISFACTIONE INTER ALIA SUBSTERNIT,

IN ALMA FRIDERICIANA
Die Decembris hujus M DCCXIX anni
curate examinatum dissectumque refutatur:

PRÆSIDE
D. JOACHIMO LANGIO,
S. THEOL. PROF. ORDIN.

ET RESPONDENTE
GODOFREDO NASSIO,
BILFELDENSIS WESTPHALO.

al.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Typis, JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFII, Acad. Typ.

